

не дає можливість навести їх запропонований зміст). Основна ціль – максимальне залучення до системи електронного судочинства.

Ключові слова: правосуддя, цивільне процесуальне законодавство, електронне судочинство, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Key words: justice, civil procedural legislation, electronic litigation, Unified Judicial Information and Telecommunication System.

АНДРОНОВ ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного процесу, доктор юридичних наук, професор*

ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ПОЗОВУ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У зв'язку з перебігом так званої «гарячої» фази війни в Україні все більш нагальним виглядає питання розширення засобів діджиталізації судочинства, адже це дає можливість учасникам судових процесів утриматись від зайвих поїздок до суду та від скупчень людей у залах судових засідань, що наразі може бути доволі небезпечним.

Як відзначено у ч. 2 ст. 14 ЦПК, позовні та інші заяви, скарги та інші передбачені законом процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, в порядку їх надходження підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі в день надходження документів [1]. При цьому Єдина судова інформаційно-комунікаційна система відповідно до закону забезпечує обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції (ч. 4 ст. 14 ЦПК) [1].

Рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21 затверджено Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС). У газеті «Голос України» від 04.09.2021 № 168 (7668) Вищою радою правосуддя було опубліковано оголошення про початок функціонування трьох підсистем (модулів) ЄСІТС: Електронний кабінет, Електронний суд, Підсистема відеоконференцзв'язку.

Відповідно до п. 16 вищезазначеного Положення процесуальні документи та докази можуть подаватися до суду в електронній формі, а процесуальні дії – вчинятися в електронній формі виключно за допомогою ЄСІТС з використанням власного кваліфікованого електронного підпису, прив'язаного до власноручного підпису, за винятком випадків, передбачених процесуальним законом [2].

Пред'явлення позову до суду в електронній формі можливе за допомогою електронних інструментів модуля Електронний суд ЄСІКС за заданим у цій системі алгоритмом.

Положення ч. 7 ст. 42 ЦПК зобов'язують особу, яка подає до суду документи в електронній формі, надати доказ надсилання листом з описом вкладення іншим учасникам справи копій поданих до суду документів. Ця законодавча вимога стосується як процесуальних документів, так і судових доказів. При цьому якщо документи подаються учасниками справи до суду або надсилаються іншим учасникам справи в електронній формі, такі документи скріплюються електронним підписом учасника справи (його представника) [1].

Також необхідно пам'ятати, що якщо позов, апеляційна, касаційна скарга подані до суду в електронній формі, позивач, особа, яка подала скаргу, мають подавати до суду заяви по суті справи, клопотання та письмові докази виключно в електронній формі, крім випадків, коли судом буде надано дозвіл на їх подання в паперовій формі [1]. Ця норма стимулює учасників судових процесів, особливо професійних учасників (адвокатів, прокурорів тощо), які мають доступ до ЄСІТС поступово переходити на повний електронний документообіг з судами.

Не варто забувати й закріплену на законодавчому рівні знижку в оплаті судового збору для осіб, які подають до суду процесуальні документи в процесуальній формі (застосування коефіцієнту 0,8) – ч. 3 ст. 4 Закону України «Про судовий збір» [3].

Однак незважаючи на наявні переваги такого порядку подання позову до суду, в юридичній літературі відзначається, що як громадяни, так й органи державної влади не застосовують «електронний» механізм звернення до суду на належному рівні, у зв'язку з чим не спрощується документообіг судів, не зменшується фінансове навантаження на його забезпечення. Така ситуація спостерігається насамперед через те, що цей спосіб комунікації з судом не вважається зручним і надійним, а також не є «вигідним» з точки зору як економії коштів, так й можливих «процесуальних пілг» [4].

Не є популярним порядок пред'явлення позову в електронній формі і серед суддів. Головною причиною цього є закріплений у п. 113 Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) обов'язок судів за наявності такої можливості роздруковувати документи, що надійшли до суду в електронній формі, та приєднувати до матеріалів паперової справи. В умовах недостатнього фінансування судів такий обов'язок лягає на суддів важким тягарем.

Таким чином, можна зробити висновок, що пред'явлення позову в електронній формі є доволі прогресивним засобом звернення до суду, і за ним майбутнє. Однак він, безумовно, потребує популяризації, та стане по-справжньому ефективним та поширеним лише якщо його зроблять достатньо зручним у використанні для всіх суб'єктів процесуальних відносин.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
2. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС): Рішення Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>
3. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст. 87.
4. Свояк Д., Потапенко А. Чому в Україні «Електронний суд» ніяк не стане реальністю. *Закон і Бізнес*. URL: <https://zib.com.ua/ua/151108.html>

Ключові слова: правосуддя, цивільний процес, судовий захист, електронний суд, діджиталізація судочинства.

Key words: justice, civil proceedings, judicial protection, electronic court, digitalization of litigation.

ДІДЕНКО ЛАРИСА ВАСИЛІВНА

*Міжнародний гуманітарний університет,
професор кафедри цивільного та господарського права та процесу,
доктор юридичних наук, доцент*

СУЧАСНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Правовідношення як складовий елемент будь-якої галузі права, не може формуватися самостійно, його виникненню передують чимало факторів та чинників які впливають не тільки на зміст, але й, насамперед, на можливість його існування в суспільних відносинах.

Сучасна модель системи цивільних процесуальних правовідносин характеризується наступними особливостями:

1) цивільні процесуальні правовідносини розглядаються як система конкретних, індивідуалізованих правових зв'язків, які розвиваються під час руху цивільної справи від її виникнення до припинення;

2) цивільні процесуальні правовідносини утворюють систему тісно взаємопов'язаних і взаємозумовлених правовідносин;

3) система цивільних процесуальних правовідносин складається з сукупності відносно самостійних правовідносин, які відрізняються одне від одного за підставами виникнення, суб'єктним складом, змістом, об'єктом;

4) жодне з правовідносин, яке входить до системи, не може існувати ізольовано від інших.

Відзначимо роль тих дослідників, які в своїх працях звертали увагу на проблеми інституту цивільних процесуальних правовідносин.